

Хуманост и лепљиви прсти

Да ли је у пројекту реконструкције 20 + 1 болница у Србији финансираном из кредита Европске инвестиционе банке ипак било корупције, упитала је немачка посланица Франциска Брантнер у Европском парламенту, а НИН истражује зашто је реализација трајала тако дуго а урађено тако мало и чији су све прсти умешани

**САНДРА ПЕТРУШИЋ,
ДУБРАВКО КОЛЕНДИЋ**

Када је Европска инвестициона банка (ЕИБ) пре више од 10 година одобрила кредит у вредности од 50 милиона евра за пројекат реконструкције 20+1 болница, тражила је приликом ратификовања споразума да се потпише и члан о поштењу. Њиме је српска влада гарантовала да нико са њеним знањем од званичника или представника неће починити

поступак корупције и преваре у било којој фази пројекта и да ће, у случају да до тога дође, одмах известити ЕИБ. Наравно, Министарство здравља као носилац пројекта није пријавило само себе иако је у свакој фази реализације било разлога за то. Уместо њега то су учинили други: Доктори против корупције и удружење пацијената Право на здравље, а спорадично су и медији скретали пажњу на проблем. И поред тога, званичници ЕИБ-а нису приметили да постоји ишта спорно у

ФИЛЕ: НАМА СУ РЕКЛИ ДА СУ БОЛНИЦЕ РЕНОВИРАНЕ

С обзиром на то да сумња о малверзацијама у пројекту реконструкције 20+1 болнице и четири клиничка центра никада није отклоњена, а да су ЕИБ и OLAF одустали од даље истраге, НИН је Штефану Филеу, европском комесару за проширење, упутио следеће питање: „Да ли постоји могућност да Европска комисија иницира да се поново покрене истрага, или да на неки други начин покуша да отклони сумњу која је ових дана изражена чак и у Европском парламенту“?

Одговор на ово питање нисмо добили, али интересантно је да су нам стигли одговори комесара Филеа на посланичка питања Франциске Брантнер, која до тренутка затварања овог броја нису прослеђена њој, нити су стављена на сајт Европског парламента.

„Комисија посвећује велику пажњу борби против корупције у земљама које су у процесу прикључења, због тога смо све тврдње о корупцији у здравственом сектору које смо добили од Доктора против корупције проследили OLAF-у. Могу да вам потврдим да OLAF није нашао основу за даљу истрагу након што је анализирао податке о наводној злоупотреби средстава ЕУ у овом конкретном случају. ЕИБ је обавестила Европску делегацију да је зајам успешно имплементиран и да су болнице реновиране. Комисија нема капацитет ни компетенцију да процењује тврдње о проневери и корупцији везане за средства ЕИБ. Што се тиче постојећих механизма за спречавање, истраживање и кажњавање злоупотребе средстава ЕУ, Комисија у потпуности примењује своју стратегију из 2011, чији је циљ да детектује и спречи злоупотребе, као и да поврати већи део средстава која су изгубљена услед злоупотребе“, каже Штефан Филе.

реализацији пројекта, а ни друге надлежне европске институције, попут Европске канцеларије за борбу против превара (OLAF) и Делегације ЕУ у Србији.

Чињеница да афера већ годинама тиња, а да грађани до данас нису добили одговор зашто су реновиране болнице у стању у ком јесу док они отплаћују кредит, зашто је све трајало тако дуго а урађено је тако мало и зашто је за поједине радове плаћано дупло више од тржишне вредности, није узнемирила европске званичнике. Иако обично веома строги када је у питању корупција у Србији, посебно у здравству, у овом случају су остали при своме – пројекат је успешно окончан и то је и био разлог што је ЕИБ одобрио Србији још 150 милиона евра за реконструкцију четири клиничка центра. Она иста која је требало да буду реконструисана до 2008, али се из непознатог разлога отегло, па је нови термин заказан за 2017. годину. И све би било заташкано да почетком марта Франциска Брантнер, чланица Европског парламента, у име фракције немачких Зелених, није у парламенту поставила следећа питања: зашто је OLAF донео одлуку да не истражи наводе о злоупотреби средстава у пројекту реконструкције 20+1 болница? Како ће Европска комисија проценити наводе о проневери и корупцији

у овом случају? Да ли је корупција посебан проблем здравственог система у Србији? Колико корупција отежава процес придруживања ЕУ?

РОКОВИ Слична питања су Доктори против корупције поставили још пре две године када су документацију однели у Делегацију ЕУ у Србији, на шта је Венсан Дежер одговорио: „Делегација ЕУ у Србији учествује у више од 650 пројеката у сваком тренутку и нема капацитет да се бави и радом других институција или да спроводи истраге које се препуштају специјализованим канцеларијама – у овом случају OLAF-у“.

И поред чињенице да је OLAF обавио да покрене истрагу, ипак је теш-

Уколико Европски парламент зајмури и без провере прихвати овакав одговор, то ће бити дозвола за још веће злоупотребе и проневере средстава ЕУ у Србији

ко не приметити низ неправилности које би ваљало истражити и о којима је НИН већ писао прошле године. Већина болница још увек није реновирана, мада је рок за окончање посла био 2007, а средства су у међувремену утрошена. Због тога је болница у Панчеву сама финансирала обнову интерног одељења, а Град Београд радове на операционим салама у КБЦ Земун и на Хитном пријему у КБЦ

Звездара. Општа болница у Суботици је обновљена, а руководство тврди да је плаћено много више него што је требало и да су поједини радови били прескупии. Такође, да Министарство здравља није желело да слуша ни о правом стању на терену ни о потребама сваког појединачног одељења, већ је као носилац посла изабрало и пројектанте и извођаче.

Реконструисана је и болница у Зајечару, а на који начин објашњава нам Миро Урошевић, архитекта који је радио на реконструкцијама здравствених установа у Европи: „По њиховом обрачуну у грађевинске радове је уложено више од 3.000.000 евра, а ја могу да ставим главу на пањ да тамо није потрошено више од 800.000 евра. Овде у спецификацијама трошкова не пишу појединачне цене и докле год нам на увид не понуде те завршене документе, ми имамо право да сумњамо да се ту забушавало, крало, манипулисало и да је то корупција.“

Наравно, то је само сумња, али свако ко уме да рачуна, упозорава наш саговорник, може да примети да је цена једног квадрата прозора била скоро 400 евра, мада је најкупљи прозор који постоји на тржишту око 200 евра, а да је за адаптацију постојеће кухиње плаћано 667 евра по квадрату, што је више него дупло од цене реконструкције луксузних станова, која износи 300 евра...

У једном тренутку, на инсистирање Доктора против корупције, ЕИБ је покренуо истрагу и саслушао др Драгану Јовановић, која је као градски секретар за здравље својевремено открила малверзације везане за реконструкцију КБЦ Звездара и Земун, али ниједан истражитељ није изашао на терен и погледао стварно стање. Након тога, у септембру 2012. се огласио Андрес Бејкон, шеф београдске канцеларије ЕИБ-а: “Желимо да вас обавестимо да је ЕИБ, након OLAF-ове одлуке да не отвори истрагу, затворио случај“.

НЕПРИМЕЋЕНО Шта год да је писало у документацији, није било разлога да се пренебрегне ситуација на терену. „Нема коме нисмо писали и нудили да заједно обиђемо болнице и да се увере о чему говоримо, али их никад нико није погледао“, каже др Јовановић. Тако је остало сасвим ▶

ЈАНЈА ВЛАХОВИЋ

ДР ФРАНЦИСКА БРАНТНЕР, ЧЛАНИЦА ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА

Озбиљно са притужбама

Саговорница НИН-а, др Франциска Брантнер, од 2009. године је чланица Европског парламента у име фракције немачких Зелених. Повод за овај разговор су питања која је упутила Европском парламенту, а која се односе на сумњу да је током реализације кредита Европске инвестиционе банке за пројекат реконструкције 20+1 болнице дошло до злоупотребе средстава.

Како тумачите то што ниједна институција до сада није хтела да се бави овим проблемом иако су и на све надлежне адресе стизали приговори из Србије и од стране организација које представљају и докторе и пацијенте, па и од медија?

Председник Европског парламента Марти Шулц се свакодневно суочава са бројним упитима, па је разумљиво да он лично не може да се бави свим проблемима. Али ЕИБ, као директно погођена институција држава ЕУ је овде и те како дужна да пружи одговоре јавности. У овом тренутку не могу да проценимо колико се ЕИБ понела коректно. То тек треба да се разјасни. А од Европске комисије очекујем и изјаву у вези са улогом Европске канцеларије за борбу против превара (OLAF)

Да ли је уобичајена пракса да OLAF одбије приговор о корупцији пре него што спроведе истрагу о томе?

Разлоге због којих је OLAF наводно одбио да покрене истрагу би Европска комисија морала да пружи у свом одговору на моје парламентарно, посланичко питање.

Да ли сте до сада од Европске комисије или неког другог добили било какав одговор?

Не, до сада нисам добила никакав одговор од Комисије.

А како онда коментаришете одговор који је НИН добио од Штефана Филеа и који смо вам проследили?

Комисија се тиме практично прогласила ненадлежном. Сматрам да она сама себи

олакшава задатак. Коначно, код ЕИБ се ради о институцији Европске уније, а корупција је један од највећих проблема Србије као кандидата за чланство у ЕУ. Ту бих од комисије очекивала пуно више од само реторичког подржавања борбе против корупције и прослеђивање информација које је добила од Доктора против корупције. Али, правно су могућности Комисије доиста ограничене. Стога ћу се ја сада директно обратити Европској инвестиционој банци и захтевати детаљније информације о овом случају.

Верујете ли да постоји адреса на којој ће се неко озбиљно позабавити тиме да се ова афера реши, јер негирање њеног постојања не умирује грађане који имају осећај да за свој новац нису добили обећано?

Тек треба да се разјасни да ли се овде ради о корупцији или о проневери. Али никако не сме да се створи утисак да одговорни скрећу поглед и да се притужбе грађанки и грађана не узимају озбиљно. Како српске, тако и европске власти морају ове примедбе схватити озбиљно и преиспитати. Европска комисија за то сада после мог посланичког питања има и могућност.

Да ли се још неко у Евро-парламенту бави питањима корупције у вези са разним кредитима које је Србија добијала од ЕУ? Рецимо, споран је и кредит који је дат за реконструкцију четири клиничка центра?

Тренутно се, наравно, унутрашњополитичка ситуација у Србији налази у сенци преговора са Косовом, тако да се корупцији и буразерској привреди посвећује нешто мање пажње. Али ипак смо и у нашем најновијем извештају више пута поменули проблем корупције. Прошле године смо у нашем извештају експлицитно указали на посебне проблеме у здравственом сектору. Једна од поука из овог конкретног случаја би свакако могла бити да морамо још пажљивије пратити трошење средстава ЕУ у земљама кандидатима.

▶ непримећено (можда није писало у папирима) да је у пројекту 20+1 Институт за имунологију и вирусологију Торлак, добио средства да би почео да производи ОПВ вакцину, да се седам година након тога одустало од ње и прешло на замисао о производњи вакцине против сезонског грипа, а да до данас није произведена ни једна једина вакцина. Ако вакцина нема, како уопште можемо да говоримо о успешном пројекту?

„Основно мерило по ком ЕИБ проверава успешност неког пројекта је буџет – 100 посто потрошен буџет је 100 посто успешан пројекат. Они су увек труде да новац буде утрошен, не улазивши у то на шта је потрошен, јер то омогућава даље финансирање пројекта, каже Мирослав Петровић, председник удружења Право на здравље.

Таква ситуација би било нормална да је ЕИБ обична банка, али она то није. Због тога је нејасно зашто, када је Србија у питању, примењује другачије методе. Рецимо, у исто време је одобрила кредит за реконструкцију Клиничког центра у Београду и Каролинске болнице у Шведској. „И док су наши планови о реконструкцији тајна,

Већина болница још увек није реновирана, мада је рок за окончање посла био 2007, а средства су потрошена

а у Министарству здравља ми кажу да је то по налогу ЕИБ-а, у Каролинској је све документовано на сајту коме свако може да приступи. У више наврата сам тражио одговор од ЕИБ-а зашто је тако, али га нисам добио“, каже Урошевић.

И када је коначно деловало да ће неки одговори пристићи, јер није исто када их покрену организације и грађани из Србије и када их покрене немачка посланица у Европском парламенту, дошло је до грубог буђења. Преко Миријам Феран, шефа одељења за Србију при Европској комисији за проширење, НИН-у је стигао одговор да су захвални што су контактирани пре изласка текста, али да једино што могу јесте да нас упуте на одговоре Штефана Фила (антрфиле) у којима нам је предочено да у Србији и те како има корупције када је у питању здравство, али да је нема у пројектима иза којих стоји Европа. Ако имамо у виду да је

РЕКОНСТРУКЦИЈА НА ТЕРЕНУ: КЛИНИЧКИ ЦЕНТАР СРБИЈЕ

бар половина пројеката у здравству неки аранжман са Европом, намеће се питање – ко су ти у нашем здравству који су толико корумпирани и на који начин постају поштени када новац стигне од ЕУ?

“Затечени смо контрадикторношћу садржаја одговора Европске комисије на посланичко питање. У одговору се констатује битан проблем корупције у српском здравству и наводе њихови значајни напори у елиминацији те корупције. С друге стране, ЕК наводи да нема капацитете за проверу и истрагу успешности ни сопствених пројеката у Србији али наводи да су, по ‘званичним извештајима, сви успешни’. Овај одговор додатно забрињава јер је још 2010. ECORYC (здравствена група која ради и за потребе Европске комисије) као препоруку за спречавање лажног извештавања о успешности пројеката предложио да се процена не сме базирати само на званичним извештајима. Данас Европска комисија пацијентима који враћају кредит и камате, а лече се у руинираним болницама, шаље поруку да не верују својим очима већ званичним извештајима. Уколико Европски парламент зажмури и без провере прихвати овакав одговор, то ће

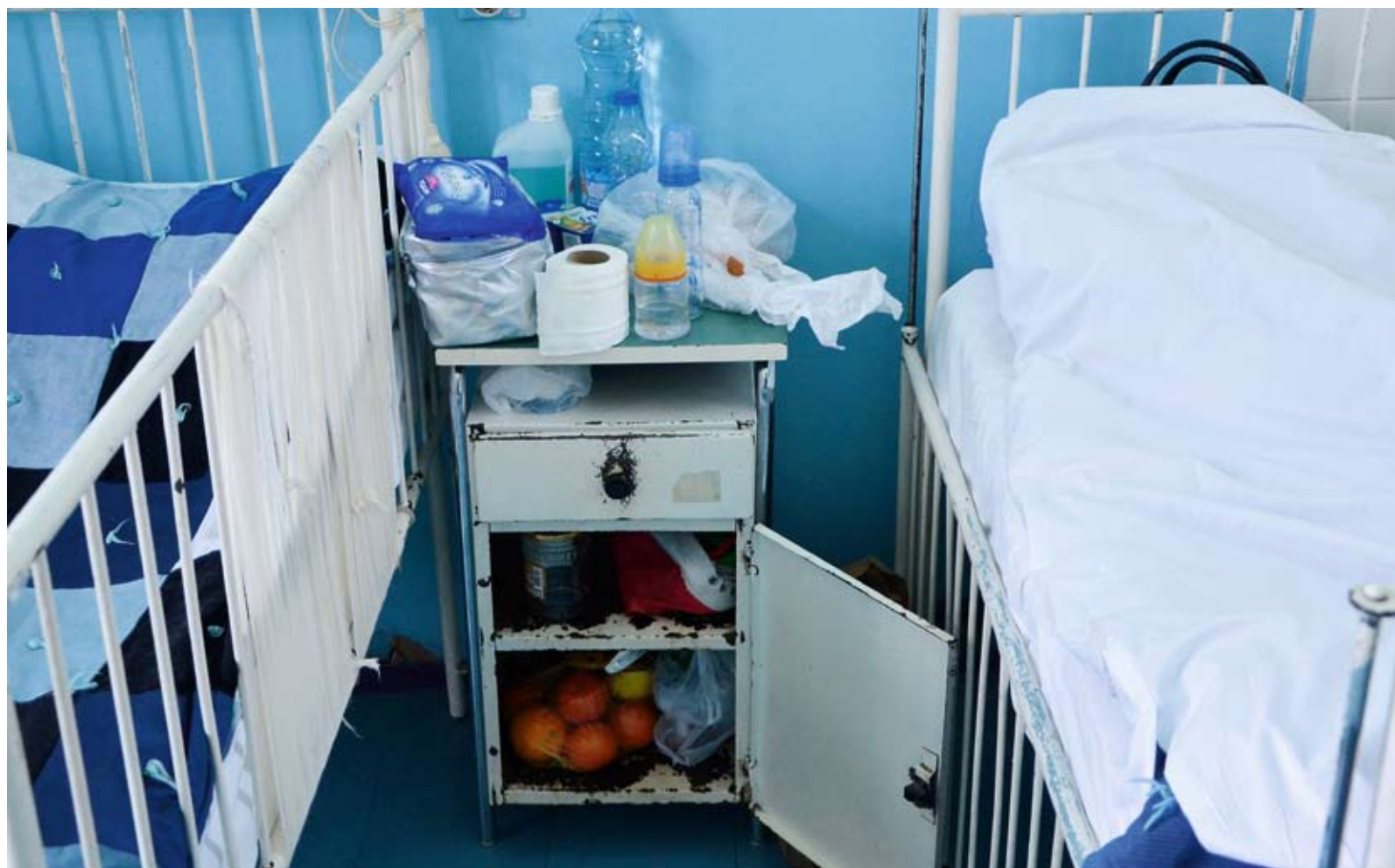
бити дозвола за још веће злоупотребе и проневере средстава ЕУ у Србији”, каже Петровић.

ТОЛЕРАНЦИЈА Негирање постојања корупције сигурно није начин да се афера заустави и да се грађани Србије, који знају у чему и како се лече, увере да ће придруживање ЕУ донети бољитак о ком се машта. Покушај НИН-а да добије одговор на једно логичније питање – да ли сте спремни да отворите истрагу јер без ње нико неће бити сигуран да је дужан да отплаћује нешто што је стварно и добио, није прошао баш добро. Амбасадор ЕУ у Србији Дежер, као ни Андрес Бејкон, шеф београдске канцеларије ЕИБ-а, нису нам одговорили.

Ипак, у име ЕИБ-а одговор нам је дао Марко Сантарели, пи-ар у Риму задужен за Италију, Малту и Западни Балкан: “Желимо да истакнемо да ЕИБ има политику нулте толеранције према превари и корупцији. У случају да се нови конкретни елементи појаве и Банка о њима буде обавештена, ми ћемо их размотрити у складу са нашом политиком и процедурама.”

Од OLAF-а смо добили сличан одговор. „Наведени случај је разматран и одлучено је да се не отвара. Уколико буду доступне нове информације, ми ћемо их размотрити.“ Грета Хопкинс, представница за штампу, додала је: „У вези са заштитом финансијских интереса и финансијске помоћи ЕУ Србији, можемо да кажемо да су заштитни механизми делимично у функцији, узимајући у обзир постојеће српско административно и правосудно уређење.“

Дакле, још има наде. Требало би само обавестити ЕИБ, рецимо, да иако су уложили новац у обнову педијатријског одељења у КБЦ Земун, новац је преусмерен у друге сврхе а деца су остала губитници. Или им рећи да Торлак не производи вакцину – нема је, мада у документацији можда пише другачије. Или им можда скренути пажњу да је према основној шеми реконструкција болница у свакој од њих морао да се изведе противпожарни пут, па их ипак намолити да изађу на терен и виде има ли га. У ствари, било би сасвим довољно да неко лично погледа где се грађани лече.

ГОРАН СРДАНОВ